

İlhamə

Suyu qışda buz kimi soyuq,
yayda ilıq olardı

Bir gün yadınıza düşərsəm, məni,
Bu doğma ellərdə axtararsınız..

İlk bahar çağında

İsa bulağında,

Araz qrağında,

Sonalt göllərdə axtararsınız...

Dillərə dastan olan İsa bulağı elə Şuşa qədər məşhurdur. Bir zamanlar Şuşa deyəndə yada İsa bulağı, İsa bulağı deyəndə Şuşa düşərdi. Şuşaya bircə dəfə ayaq basmış hər bir azərbaycanlı mütəlq şəkildə bu bulağın suyundan eşq şərbətiymiş kimi içib, aşıqların diliylə desək, ilahi sevgi ona buta verilib, könlü ömürlük bu torpaqlara bağlanıb.

İsa bulağı Şuşa rayonu ərazisində, rayon mərkəzindən 4 kilometr məsafədə, Qarabağ silsiləsində, dəniz səviyyəsindən 1600 metr yüksəklikdə, çox mənzərəli qalın meşələr qoynunda yerləşən səfalı istirahət guşəsi idi. Bulağı XVIII əsrdə ilk qalın meşəlik ərazidə İsa adlı bir əkinçi kəşf edib, elə beləcə adı bu bulaqla birlikdə tarixə düşüb. Elə bu məlumata əsaslanıb demək olar ki, İsa bulağının başında 18-19-cu əsrlərdə məclislər qurulub, insanlar burada təbiətin gözəlliyindən zövq alıblar.

Tarixi mənbələrdə İsa bulağının suyu həm soyuq, həm xeyirli, həm də göz yaş kimi dumduru deyə təsvir edilir. İşğal illərində ermənilər İsa bulağının ətrafında abadlıq işləri aparmış, istirahət mərkəzi yaratmış və onu "İsaak bulağı" adlandırmışdı. Şuşa azad edildikdən sonra, İsa bulağı Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsi tərəfindən tam bərpa edilib. Bulağın özü mermərdən hazırlanıb, İsa bulağı sözü isə milli ornamentlə yazılıb və bulağın su təminatı da tam bərpa olunub.

80-ci illərdə İsa bulağını ziyarət etmiş hər kəs bu bulağın başında yanıqlı zəngülələri ilə bülbülləri qışqandıran Mürsəl kişini yaxşı xatırlayır. Söhbət İsa bulağının daimi xanəndəsi Mürsəl Hacıyevdən gedir. O, uzun illər İsa bulağına dincəlməyə gələnləri öz ifası ilə feyziyab edib. Hətta o zamanlar Şuşada olub, İsa bulağına getməmək, Mürsəl kişinin səsinə qulaq asmamaq ayıb kimi

Şuşa qədər məşhur İsa bulağı

“Əbülfət Əliyev adına Cabbar Qaryağdıoğlunun qəbri” yazmağı kim məsləhət görmüşdü?

bir şey idi. Arıq, ortaboylu, başında həmişə tipik azərbaycanlı kişilərin qoyduğu "aerodrom" keпка olan Mürsəl Hacıyev qavalı da xüsusi məharətlə çalır. Mürsəl kişinin dolanışığı elə İsa bulağından çıxırmış, uzunömürlü sənətkarın yaşı 90-nı ötsə də, oxumaqdan yorulmazmış. "Şuşanın dağları" mahısını xüsusi şövqlə ifa edərmiş. Ömrünü bu bulağa bağlamış qocanın taleyi də Şuşanın taleyinə bənzəyib. O, 1988-ci ildə ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə qətl edilib. Həmin vaxt Mürsəl kişinin 110 yaşı varmış.

İsa bulağının maraqlı bir xüsusiyyəti varmış. Yayda suyu buz kimi sərin, qışda isə ilıq axarmış. Bir zamanlar Şuşada yaşayıb, uzun illər Şuşa Pedaqoji Texnikumunda müəllimlik etmiş 79 yaşlı Rəhim Camalov İsa bulağı barədə xatirələrini bizimlə bölüşür.

“Mənim uşaqlığım, gəncliyim Şuşada keçib. O gözəl bulağın başında çox məşhurları görmüşəm. Rəhmətlik kamança ustası Həbil Əliyevlə İsa bulağının başında tanış olub dostlaşmışıq. Hələ sizə bir məzəli əhvalat da danışım. Bu söhbəti çox adam eşidib. Xanəndə Əbülfət Əliyev Həbil Əliyevlə bulağın başında bir məclisə dəvət almışdılar. Kefləri kök idi. Əbülfət Əliyev dedi ki, ay Həbil, Cabbar Qaryağdıoğlu da Şuşalıdır, amma Yasamalda dəfn edilib. Məzarı yaman haldadır. Gəlsənə, ikimiz pul qoyub, onun məzarının üstünü götürüdürek. Həbil Əliyev də qayıtdı ki, sən özün pul qoy, məzarı düzəltdir, başdaşına da yazdır “Əbülfət Əliyev adına Cabbar Qaryağdıoğlunun qəbri”. Bu

söhbət sonralar dildən-dilə düşmüşdü. Rəhmətlik Həbilin baməzə söhbətləri çox olardı.

70-ci illərdə yadıma gəlir ki, İsa bulağının çal-çağırılı vaxtları idi. Bakıdan tanınmış adamlar, jurnalistlər, yazıçılar gələrdilər. İndi belə həsrətlə danışıyıq. Amma onda da qəzətlərdə bəzən tənqid yazırdılar ki, insanlar gəlib yeyib-içir, tullantıları təmizləmədən çıxıb gedirdilər. İsa bulağının ətrafında öz sənətinə hörmət edən gözəl sənətkarlar da oxuyurdu, pul qazanmaq üçün canfəşanlıq edən “xalturaçılar” da”.

Rəhim müəllim danışıdıqca yazıçı Qabilin 1968-ci ildə İsa bulağı ilə bağlı yazdığı bir məqalədən parça yadıma düşür: “İsa bulağında görürsən ki, hansı ağacın budağından, hansı ocağın başındansa bülbül cəh-cəhi gəlir. Belə xoş avazla oxuyan Qarabağ uşaqlarıdır. Zəngülə vururlar. Ancaq bu zəngüləni pozan bir səs də var idi. Qulağı deşən xaric, yeknəsək səs. İsa bulağına haçan gəlirdik, eşidirdik. Qarabağ məşhur xanəndələr, musiqiçilər Vətənidir. Belə yerdə musiqi “xalturaçı”larının olması adamı təəccübləndirir...”

Ağacların dibində bu zibilliyi kim salıb? Leş başı, süfrələrdən qalmış kabab qırıntılarını, yemiş, qarğız qabığı kim bura səpələyib? Ağacların dövrəsində, harada necə gəldi düzülmüş ocaq daşlarının hündüvərində qan laxtaları, sür-sümük, qəzet parçaları...

Bizim nəsil bu yerlərə qibləgah kimi, gözəllik məhrabı kimi baxmışdır. Bəs indi, bəs indikilər?!”

Demək ki, o zamanlar da insanlar bu bulağı sevsələr də, töküüb, dağıdıb, çirkəndiriblər. İnsan əlindəkinin dəyə-

rini itirdikdən sonra anlayır həmişə. 30 il sonra İsa bulağına yanaşma daha fərqli, daha gözəl olacaq. Bunu əminliklə deyirəm. İndi Şuşaya ayaq basan hər kəs hər addımına diqqət edir, özünü mübarək bir ziyarətə gahdaymış kimi aparır.

“Mənə hələ ata yurduma getmək qismət olmayıb. O günü həsrətlə gözləyirəm. Televizorda görmüşəm küçəmizi, ata ocağımızı ermənilər xaraba qoyublar, elə istəyirəm gedim o uçulmuş evimizin daşına, torpağına üzümü sürtüm. Ömür vəfa eləsə, Şuşanı görə bilsəm, qış da olsa, İsa bulağına baş çəkəcəyəm. Rəhmətlik xanımım Həyat müəlliməni ilk dəfə bu bulağın başında görmüşdüm. Elə bilirəm, bir dəfə o su ilə üzümü yusam, bir qurtum içsəm, həyatımda çox şey dəyişəcək. Abi həyat olacaq mənə İsa bulağının suyu”.

Daha arzuların çin olan vaxtdır, Rəhim müəllim. Çox keçməz ki, siz də gərd, 30 il xatirələrinizdə yaşadığımız, həsrətiylə yaşadığımız doğma yurda dönersiniz. İsa bulağının can dərmanı olan suyundan içib yenidən gəncləşər, ömrünüzə ömür qatarsınız.